

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУНУН

Нурбек Аблазович Амдамовдун, Айбек Едмонович Сейтасимовдун,
Үмүтбек Ахмадович Мусаевдин, Жолдошбек Азыкбаевич Асанбаевдин
кызыкчылыгындагы Орозобек Капарбекович Мадиновдун
Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар
коллегиясынын 2022-жылдын 23-сентябрындагы аныктамасына
даттануусун кароо жөнүндө

ТОКТОМУ

2022-жылдын 27-октябры

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту: төрагалык кылуучу
Э.Ж. Осконбаев, судьялар М.Р. Бобукеева, К.А. Дуйшеев, Л.П. Жумабаев,
М.Ш. Касымалиев, К.Дж. Кыдырбаев, Ж.А. Шаршеналиевдин курамында, сот
отурумунун катчысы Н.А. Кененсариеванын катышуусунда, «Кыргыз
Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» Кыргыз Республикасынын
конституциялык Мыйзамынын 30-беренесинин 5-бөлүгүн жетекчиликке
алып, Н.А. Амдамовдун, А.Е. Сейтасимовдун, Ү.А. Мусаевдин, Ж.А.
Асанбаевдин кызыкчылыгындагы О.К. Мадиновдун Кыргыз
Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясынын 2022-
жылдын 23-сентябрындагы аныктамасына даттануусун сот отурумунда карап
чыкты.

Даттанууда баяндалган жүйөлөрдү жана Н.А. Амдамовдун, А.Е.
Сейтасимовдун, Ү.А. Мусаевдин, Ж.А. Асанбаевдин кызыкчылыгындагы О.К.

Мадиновдун өтүнүчү боюнча материалдарды изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

Т А П Т Ы:

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна 2022-жылдын 18-августунда Н.А. Амдамовдун, А.Е. Сейтасимовдун, Ү.А. Мусаевдин, Ж.А. Асанбаевдин кызыкчылыгындагы О.К. Мадиновдун Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жаза кодексинин (мындан ары - КЖК) 58-беренесинин 6-бөлүгүнүн «ушул Кодекстин 331-беренеси менен каралган кылмыш жасалган учурда эскирүү мөөнөтү колдонулбайт» деген сөздөр менен баяндалган бөлүгүн Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 5-беренесинин 1-бөлүгүнө, 6-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнө, 23-беренесинин 3-5-бөлүктөрүнө, 24-беренесинин 1-бөлүгүнүн экинчи абзацына, 56-беренесинин 2-бөлүгүнө карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

Өтүнүчтөн келип чыккандай, жарандар А.Н. Амдамов, А.Е. Сейтасимов, Ү.А. Мусаев, Ж.А. Асанбаев Чүй областынын Сокулук райондук ички иштер бөлүмүнүн тергөө кызматы тарабынан КЖКнын 331-беренесинин 2-бөлүгүндө каралган кылмыштарды жасаган деп айыпталышып, кылмыш иш Чүй областынын Сокулук райондук сотунун кароосуна жөнөтүлгөн.

Аталган иш боюнча Чүй областынын Сокулук райондук сотунун 2022-жылдын 28-июлундагы өкүмдөрү менен А.Н. Амдамов, А.Е. Сейтасимов, Ж.А. Асанбаев КЖКнын 331-беренесинин 5-бөлүгү менен каралган кылмышты жасоого күнөөлүү деп табылышып, ар бири бир жыл алты айдан эркинен ажыратылышып, жазаларын жалпы тартиптеги түзөтүү абактарында өтөөсү белгиленген. Ал эми, Ү.А. Мусаев КЖКнын 331-беренесинин 5-бөлүгү менен каралган кылмышты жасоого күнөөлүү деп табылып, эки жылга эркинен ажыратылып, жазасын катуу тартиптеги түзөтүү абагында өтөөсү белгиленген.

Соттук териштирүү учурунда соттолгондор А.Н. Амдамов, А.Е. Сейтасимов, Ү.А. Мусаев, Ж.А. Асанбаев тарабынан жасалган кылмыштын убактысы, орду, ыкмасы жана башка жагдайлары 2015-2016-жылдарга туура келгендигинен, анча оор эмес кылмыштардын курамына кирээри аныкталган.

Бирок КЖКнын 58-беренесинин 6-бөлүгүнө ылайык, аталган Кодекстин 331-беренесинде каралган кылмыштар жасалган учурларда кылмыш куугунтуктоонун эскирүү мөөнөтү колдонулбагандыктан, сот А.Н. Амдамовго, А.Е. Сейтасимовго, Ү.А. Мусаевга, Ж.А. Асанбаевга карата айыптоо өкүмүн чыгаруу менен чектелген.

Өз талаптарына жүйө катары арыздануучу Конституциясынын 5-беренесинин 1-бөлүгүнүн, 6-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнүн, 23-беренесинин 3-5-бөлүктөрүнүн, 24-беренесинин 1-бөлүгүнүн экинчи абзацынын, 56-беренесинин 2-бөлүгүнүн ченемдик жоболорун келтирген.

Жогоруда баяндалгандардын негизинде, кайрылуу субъекти талашылып жаткан ченемди конституциялуу эмес деп таанууну суранган.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясынын 2022-жылдын 23-сентябрындагы аныктамасы менен өтүнүчтү өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартылган.

Аныктамада судьялар коллегиясы төмөнкүдөй тыянакка келген, Кыргыз Республикасынын Конституциясы ар бир адамга, анын ичинде жеке жана юридикалык жактарга Конституциялык сотко мыйзамдардын жана башка ченемдик укуктук актылардын конституциялуулугу тууралуу кайрылууга укук берет. Конституциялык контролдун мындай моделин Конституцияда бекитүү менен, Кыргыз Республикасы адамдын жана жарандын жалпыга таанылган укуктары менен эркиндиктерине өзгөчө маани бербестен гана, алардын реалдуулугун камсыз кыла ала турган натыйжалуу механизмдерди да орнотот.

Ошол эле учурда, Баш Мыйзам конституциялык сот адилеттигинин жогорку жеткиликтүүлүгүн камсыз кылып жатып, жеке жана юридикалык жактарда мыйзамдардын жана башка ченемдик укуктук актылардын

конституциялуулугу жөнүндө суроо-талаптар менен Конституциялык сотко кайрылуу укугу пайда боло турган шарттарды аныктап, анын чектерин бекитет. Бул, жеке адамдар Кыргыз Республикасынын Конституциясынын экинчи бөлүмүндө каралган адамдын жана жарандын укуктары менен эркиндиктери бузулган же бузула турган учурда гана Конституциялык сотко кайрылууга укуктуу экенин билдирет.

«Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 27-беренесинин 4-бөлүгүнүн 9-пунктуна ылайык, кайрылууда кайрылуучунун коюлган маселе боюнча позициясы жана анын Конституциянын тиешелүү ченемдерине шилтеме жасалган укуктук негиздемеси көрсөтүлүүгө тийиш. Ошентип, арыз ээси тарабынан конституциялуулугу талашылып жаткан ченемдин жөнгө салуучу таасири Конституция тарабынан кепилденген адамдын жана жарандын укуктары менен эркиндиктерин кандай жол менен бузуп жатканын түздөн-түз көрсөтүү менен, өзүнүн көз карашын логикалык жактан ырааттуу жана ынанымдуу юридикалык мүнөздөгү аргументтер менен негиздөөгө милдеттүү. Ошону менен бирге, талашылып жаткан ченем менен Конституциянын ченемдеринин ортосунда тутумдук байланыштын сөзсүз болуусу зарыл.

Аталган конституциялык Мыйзамдын 17-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык, Конституциялык сот укук маселелерин гана белгилейт жана чечет.

Судьялар коллегиясынын пикири боюнча, арыздануучу укуктук мүнөздөгү эмес фактологиялык жүйөлөрдү, тактап айтканда, укук колдонуу тажрыйбасындагы маселелерди баяндаган. Ошону менен О.К. Мадиев өз кайрылуусунда койгон талаптарына укуктук негиздеме катары, талашылып жаткан ченемдин конституциялуулугунда күмөндүүлүктү жаратуучу жана конституциялык укуктардын бузулгандыгын так көрсөткөн укуктук аргументтерди келтирген эмес.

«Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 30-беренесинин 3-бөлүгүнүн 1-пунктуна ылайык, эгерде кайрылуу формасы жана мазмуну боюнча аталган

конституциялык Мыйзамдын талаптарына ылайык келбесе, соттук коллегия кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартат деп судьялар коллегиясы талашылып жаткан аныктамада көрсөткөн.

О.К. Мадинов судьялар коллегиясынын 2022-жылдын 23-сентябрындагы аныктамасы менен макул болбостон, 2022-жылдын 30-сентябрында Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна даттануу менен кайрылган.

Арыздануучу өзүнүн даттануусунда иштин жайгдайларына кайрадан кыскача токтолуп, талашылып жаткан аныктаманы жокко чыгарууга багытталган жүйө катары Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 1, 3-бөлүктөрүнүн жоболоруна шилтеме жасаган.

Аталган ченемдерге ылайык, Конституциялык сот конституциялык сот өндүрүшү аркылуу конституциялык түзүлүштүн негиздерин, адамдын жана жарандын негизги укуктарын жана эркиндиктерин коргоо, Конституциянын үстөмдүгүн жана түздөн-түз колдонулушун камсыз кылуу максатында конституциялык контролду жүзөгө ашыруучу сот бийлигинин жогорку органы болуп саналат. Ар бир адам Конституцияда таанылган укуктары жана эркиндиктери мыйзамдарда жана башка ченемдик актыларда бузулду деп эсептесе, алардын конституциялуулугун талашууга укуктуу.

Андан тышкары, арыздануучу даттануусунун калган бөлүгүндө мурда кайрылуусунда шилтеме жасаган, Конституциянын 5-беренесинин 1-бөлүгүнүн, 6-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнүн, 23-беренесинин 3-5-бөлүктөрүнүн, 24-беренесинин 1-бөлүгүнүн экинчи абзацынын, 56-беренесинин 2-бөлүгүнүн ченемдик жоболорун кайталап көрсөткөн.

Жогоруда баяндалгандын негизинде О.К. Мадинов Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясынын 2022-жылдын 23-сентябрындагы аныктамасын жокко чыгарууну жана өтүнүчүн өндүрүшкө кабыл алууну суранууда.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту арыздануучунун жүйөлөрүн жана судьялар коллегиясынын кайрылууну өндүрүшкө кабыл

алуудан баш тартуусунун негиздерин талкуулап, төмөнкүдөй тыянактарга келди.

О.К. Мадинов өз даттануусунда судьялар коллегиясынын тыянактары менен шартталган жана даттанылып жаткан аныктаманы жокко чыгарууга багытталган аргументтерди келтирген эмес.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту кайрылууну сот өндүрүшүнө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө аныктаманы кайра кароо тартибинде судьялар коллегиясынын корутундуларына укуктук баа берүү баштапкы кайрылууда келтирилген талаптардын жана судьялар коллегиясынын тыянактарына каршы келтирилген аргументтердин алкагында гана жүзөгө ашырылышы мүмкүн экендигин белгилейт.

Конституциялык контролдун укуктук маңызы болуп, ченемдик укуктук актылардын же алардын бир бөлүгүнүн конституциялуулугундагы күмөндүүлүктү так көрсөткөн укуктук мүнөздөгү ынандыруу жүйөлөрдүн болуусунда, алардын Кыргыз Республикасынын Конституциясынын талаптарына ылайык келүүсүн текшерүү эсептелет.

Ал эми арыздануучу биринчи ирет өзүнүн өтүнүчүндө да, судьялар коллегиясынын аныктамасына келтирилген даттануусунда да укуктук мүнөздөгү жүйөлөрдү келтирген эмес. Арыздануучу болуп өткөн окуялардын жайдайлары тууралуу баяндап, Конституциянын бир катар ченемдерин көрсөтүү менен гана чектелген. Бул талашылып жаткан ченемдин конституциялуулугундагы күмөндүүлүктү жаратуучу жана талашылып жаткан ченем менен Конституциянын ченемдеринин ортосундагы тутумдук байланышты так көрсөткөн укуктук аргументтер катары каралышы мүмкүн эмес.

Демек, О.К. Мадиновдун кайрылуусу формасы жана мазмуну боюнча «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын талаптарына ылайык келбейт деген судьялар коллегиясынын тыянагы негиздүү болуп саналат.

Ошентип, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту судьялар коллегиясынын 2022-жылдын 23-сентябрындагы аныктамасын жокко чыгарууга негиз тапкан жок.

Жогоруда баяндалгандын негизинде, «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 30-беренесинин 5-бөлүгүн, 38, 48, 49-беренелерин, 52-беренесинин 1-бөлүгүн жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

Т О К Т О М К Ы Л А Т:

1. Нурбек Аблазович Амдамовдун, Айбек Едмонович Сейтасимовдун, Үмүтбек Ахмадович Мусаевдин, Жолдошбек Азыкбаевич Асанбаевдин кызыкчылыгындагы Орозобек Капарбекович Мадиновдун Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясынын 2022-жылдын 23-сентябрындагы аныктамасына даттануусу канааттандыруусуз калтырылсын.

2. Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун ушул токтому акыркы, даттанууга жатпайт жана кол коюлган учурдан тартып күчүнө кирет.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУ**